

ALCHÝMIA TRIEDENIA KOMUNÁLNEHO ODPADU

Komplexný návod, ako triediť komunálny odpad

KOMBINOVANÝ ZBER

PAPIER

SKLO

PLASTY + NÁPOJOVÉ KARTÓNY

KOVY

Aktualizácia č. 5 | november 2024

INŠTITÚT
CIRKULÁRNEJ
EKONOMIKY

NATUR
PACK

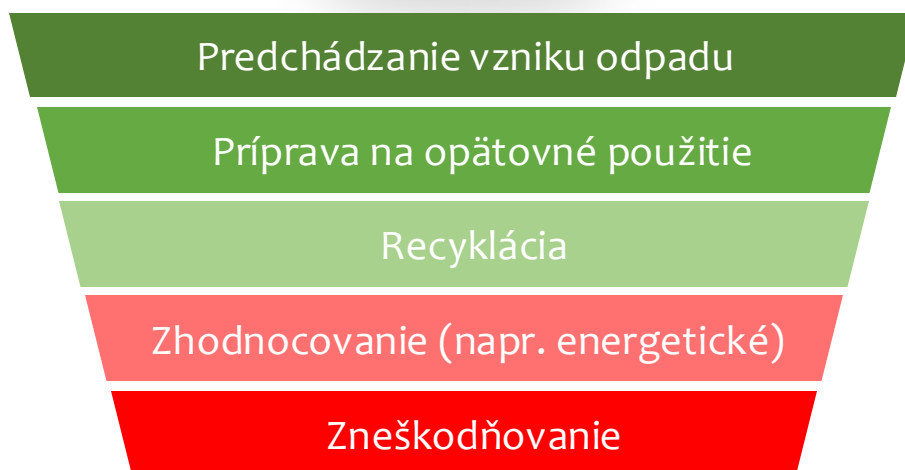
OBSAH

Základné pravidlo	2
Variant	3
5R	4
Papier	5
Sklo	8
Zálohovanie	10
Plasty	12
Nápojové kartóny	16
Kovy	17
Kuchynský bioodpad	19
Záhradný bioodpad	20
Domáce a komunitné kompostovanie	21
Jedlé oleje a tuky	23
Textil	25
Elektro, batérie a akumulátory	27
Iné	29
Zberný dvor	31
Záverom	34
Zdroje	35

Alchýmia triedenia komunálneho odpadu

Prvým, základným pravidlom je **predchádzanie vzniku odpadu**. Keď odpad netvoríme, nemusíme sa ani zaťažovať jeho triedením.

Pri nakladaní s odpadom, ktorý sme už vyprodukovali, sa riadime **hierarchiou odpadového hospodárstva**:

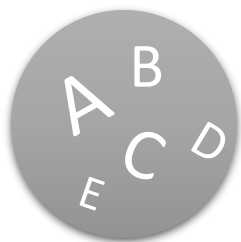

Variant

A

triedeného zberu
komunálnych odpadov

Kombinácie zberu

Triedený zber odpadov na Slovensku nie je jednotný a odpady sa zbierajú v rôznych kombináciách.

Z tohto dôvodu sme **Alchýmiu triedenia komunálneho odpadu pripravili vo všetkých kombináciách**, s ktorými sa v partnerských samosprávach stretávame.

Ak si nie ste istí, aký systém zberu je vo Vašej obci, informácie by mali byť dostupné na webovom sídle obce, ako aj na zberných nádobách (kontajneroch) na triedený zber odpadu.

V niektorých obciach sa namiesto zberných nádob (kontajnerov) na triedený zber využívajú vrecia.

A – Papier, sklo, kovy, kombinovaný zber plasty a nápojové kartóny*

B – Papier, sklo, nápojové kartóny, kombinovaný zber plasty a kovy

C – Papier, sklo, kombinovaný zber plasty, kovy, nápojové kartóny

D – Papier, sklo, plasty, kombinovaný zber kovy a nápojové kartóny

E – Papier, sklo, plasty, kovy, nápojové kartóny

F – Mobilný zber papiera + zvyšné komodity v jednej z kombinácií A – E **

* Kombinovaný zber plasty a nápojové kartóny sa ďalej v texte uvádza iba ako „PLASTY“

** Kombinácia F predstavuje zriedkavý systém zberu triedenej zložky odpadu. V tomto prípade sa papier nezberia do zberných nádob (resp. do vriec), ale občania odovzdávajú papier prostredníctvom mobilného zberu pri zachovaní nulovej/primeranej donáškovej vzdialenosti.

Alchýmia triedenia komunálneho odpadu

Najdôležitejšie je **vzniku odpadu predchádzať** a až následne **triediť** a **recyklovať**. Snažíme sa o to, aby nám vznikalo minimum zmesového odpadu.

Aby sme to dosiahli, aj u nás doma sa riadime 5 pravidlami, tzv. **5R**:

REFUSE
(Odmietni)

Ak si naozaj potrebujem niečo nové kúpiť, zamyslím sa nad obalom, pôvodom, kvalitou, férovosťou a spôsobom výroby a spracovania (čím menej vecí, tým menej problémov s opravami, upratovaním, zabúdaním, čo kde mám a či to mám, ...) a odmietnem obaly a výrobky, ktoré vlastne nepotrebujem alebo neviem znovu využiť, vytriediť či skompostovať. Odmietam letáky a reklamné predmety zadarmo.

REDUCE
(Redukuj)

Zredukovať množstvo vecí, ktoré kupujem/používam. S každou novou vecou, ktorú kúpim, vzniká odpad – či už pri procese jej výroby, jej balení, alebo jej doprave. Nakoniec sa odpadom stáva aj vec samotná. Preto treba každú kúpu dobre premyslieť a hlavne sa vyhýbať impulzívnemu nakupovaniu a nakupovaniu samoúčelných vecí.

REUSE
(Znovu využi)

Veci je dôležité používať opakovane. Ak mi vec doslúžila, pred vyhodnotením sa zamyslím nad inou možnosťou jej využitia. Napr. sklenený pohár od jogurtu viem ponúknuť niekomu na zaváranie alebo použiť na uskladnenie drobností. Roztrhané tričko môže slúžiť ako výplň do vankúša či handra. Zároveň myslím na to, že každá jednorazová vec má svoju alternatívu na viac použití (slamka, obedár, fľaša na vodu, ...).

RECYCLE
(Recykluj)

Keď vec doslúžila, snažím sa ju správne vytriediť, aby mohla byť zrecyklovaná. Tomu samozrejme predchádza premyslená kúpa, pri ktorej uvážim, či sa viem všetkých súčasti tovaru a obalu zbaviť s čo najmenšou ekologickou stopou. Zmesovému odpadu sa chceme vyhnúť, nakoľko ten končí na skládke odpadov alebo v spaľovni s energetickým zhodnotením. V porovnaní s recykláciou patria oba varianty na nižšie stupne hierarchie nakladania s odpadom, skládka na jej posledný stupeň.

ROT
(Kompostuj)

Kompostovanie je riadený proces rozkladu biologicky rozložiteľného odpadu a najlepší spôsob využitia daného odpadu, t. j. predovšetkým (rastlinného) odpadu z kuchyne a záhrady. Pri kompostovaní sa odpad stáva potravou pre iné organizmy, ktoré z neho vytvoria kvalitné hnojivo aj na pestovanie našej potravy.

Papier

Papierový odpad
umiestňujeme do
modrých zberných nádob.

Patrí sem

- **výrobky a obaly označené symbolmi: PAP** (čísla 20 – vlnitá lepenka, 21 – hladká lepenka, 22 – papier)
- **papier, časopisy, noviny, zošity, kancelársky papier, letáky, katalógy, pohľadnice, listy, papierové tašky**
- **lepenka a kartón** (s dôrazom na minimalizáciu objemu, t. j. stlačené)
- **skartovaný papier**
- **papierové krabíčky a kartónové škatule** (papierové lepiace pásky môžu ostať, plastové odstrániť, ak sa dajú; s dôrazom na minimalizáciu objemu, t. j. stlačené)
- **obálky s plastovým okienkom** (okienko tam neprekáža)
- **papiere zopnuté kovovou spinkou v malom množstve** (malé množstvo spiniiek neprekáža, ale je možné ich aj oddeliť a naložiť s nimi ako s ostatnými kovmi)
- **papierové obaly od korenín, polievok, pudingov a pod.** (lesklé aj nelesklé, môžu byť aj kombinované s iným materiálom za podmienky, že papier je prevládajúca zložka)
- **jednorazový papierový pohár na kávu so sebou** (za podmienky, že papier s vnútornou povrchovou úpravou je prevládajúca zložka – pozri infografiku na pohári uvedené „PAP (21, 22)“); (ak má pohár infografiku a uvedené „PLA (7, BIO)“ -> PRIEMYSELNÁ KOMPOSTÁREŇ alebo ZMESOVÝ ODPAD; ak má pohár infografiku a uvedené napr. „PP“, „PET“ alebo iné -> PLASTY; plastový vrchnák do -> PLASTY; POZOR „PLA“ nepatrí do zbernej nádoby na plasty)
- **rolky od toaletného papiera a kuchynských utierok**
- **obaly od vajčiek** -> alternatívne POUŽÍVAŤ DOKOLA (odniesť na trh) alebo KOMPOST
- **papierové obaly od prírodných deodorantov** (aj keď bol masťný, nevadí to, nakoľko ide o prírodnú masťnotu: vosk, kokosový olej, ...), (nespotrebovaný obsah -> ZMESOVÝ ODPAD)

Nepatrí sem

- **knihy** -> požičať/darovat'/predať: napr. BAZÁR, SUSEDSKÁ BURZA, BÚDKA NA KNIHY, KNIŽNICA, ANTIKARIÁT, KNIŽNÁ ZÓNA BEZ PEŇAZÍ, ... v poslednej fáze životnosti učebnice zaniest' do ŠKOLSKÉHO ZBERU a nepoužiteľné knihy na ZBERNÝ DVOR
- **kompostovateľný „papier“** (z cukrovej trstiny a pod.) – mohol by poškodiť recykláciu -> KOMPOST alebo ZMESOVÝ ODPAD
- **mokrý papier** (lebo má sklon plesnivieť) -> KOMPOST alebo KOZUB, alebo ZMESOVÝ ODPAD, alebo nechať vyschnúť a pokiaľ nie je plesnivý -> do PAPIERA
- **masťný a špinavý papier** -> ZMESOVÝ ODPAD alebo KOZUB
- **samoprepisovací papier** -> ZMESOVÝ ODPAD
- **povoskovaný papier** (darčekový papier, darčekové tašky, ...) -> ZMESOVÝ ODPAD
- **asfaltový a dechtový papier** -> ZBERNÝ DVOR
- **termopapier** (papier, ktorý sa používa napríklad na účtenky, je hladký a písmo na ňom často vybledne + keď sa po ňom poškrabe nechťom, zostane na ňom škrabanec, akoby napísaný ceruzkou) -> ZMESOVÝ ODPAD
- **použitý, masťný alebo zašpinený papierové vreckovky a servítky** -> KOMPOST (okrem masťných) alebo KOZUB, alebo ZMESOVÝ ODPAD

Nepatrí sem

- **polystyrén** -> PLAST (ak čistý) alebo ZMESOVÝ ODPAD (ak znečistený), najideálnejšie pre recykláciu však odnieť na ZBERNÝ DVOR
- **nápojový kartón = kompozitný obal na báze lepenky** (starší názov viacvrstvový kombinovaný materiál na báze lepenky, skratka VKM) -> pozri sekciu NÁPOJOVÉ KARTÓNY
- **alobal** -> pozri sekciu KOVY
- **menštruačné vložky, tampóny, plienky** (je to kompozit papier a plast + sú silno znečistené), **rúška a respirátory** -> ZMESOVÝ ODPAD
- **plasty, sklo, kovy, bioodpad, textil, ...** -> PRÍSLUŠNÁ NÁDOBA NA TRIEDENÝ ZBER ODPADU alebo ZBERNÝ DVOR

Viac info a tipy

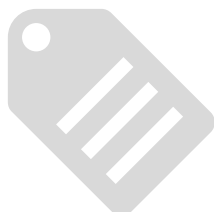
- papier je recyklovateľný len 5 – 7x, zvýšená spotreba papiera sa rovná zvýšenej potrebe výrubu stromov
- triedením sa dá šetriť – občan platí len za odvoz zmesového odpadu, odvoz triedeného odpadu je pre občanov bezplatný – financujú ho výrobcovia a dovozcovia obalov a neobalových výrobkov
- obaly z vajčiek môžete vrátiť predajcom na trh, oni ich opäť použijú, alebo ich použiť pri tvorbe hračiek pre deti
- rolky z toaletného papiera môžete použiť na hranie, kúrenie alebo do kompostu
- namiesto papierových vreckoviek/kuchynských utierok/servítko k prestieraniu používať bavlnené, ktoré sa dajú po vypratí opakovane používať
- nosiť si bavlnený uteráčik, aby sa nemuseli používať papierové utierky na toaletách mimo domov (bežná prax v Japonsku), alebo ruky nechať vyschnúť na vzduchu
- kupovať 100 % recyklovaný nebielený toaletný papier balený po 1 ks v papieri alebo bez obalu – dajú sa kúpiť aj v bežných reťazcoch (bielené voňavé toaletné papiere nemusia byť z recyklovaného papiera a pri bielení sa používajú chemikálie znečisťujúce životné prostredie, používané parfémy navyše môžu škodiť zdraviu)
- na tlačiarňu tlačiť obojstranne, na 100 % recyklovaný papier, avšak ak to nie je nutné, netlačiť vôbec – podľa zákona sa napr. elektronické faktúry môžu archívovať aj elektronicky (100 % recykl. papier sa dá kúpiť v obchodoch s kancel. potrebami)
- odkladať si „šmiráky“ a písať na ne
- nákupné zoznamy si písať do mobilu (existujú aplikácie na synchronizáciu s počítačom či zdieľanie s rodinou, napr. Remeber the milk, Evernote, ...)
- recepty si písať elektronicky detto (napr. Evernote má širokú možnosť filtrácie)
- na schránku si nalepiť nálepku „Nevhadzovať letáky“ (väčšinou to naozaj funguje)
- nekupovať si tlačené noviny a časopisy, čítať elektronicky
- obmedziť kúpu fyzických kníh, používať elektronické čítačky (a kúpiť si len knihy, ktoré stoja za to, ideálne z bazáru či antikvariátu) alebo si požičiavať z knižnice
- nepotrebné knihy zaniest' do knižnice, antikvariátu alebo na akcie Zóna bez peňazí
- kartónové škatule od zásielok si odkladať na prípadné využitie
- skartovaný papier využívať pri preprave ako výplň škatúľ (namiesto polystyrénových teliesok či iných plastov nafúknutých vzduchom)
- na balenie darčiek uprednostňovať recyklovaný papier alebo napr. obliečku na vankúš, ... (pre kreatívne nápady pozri internet), alebo darovať zážitky bez obalu
- používať plienky, ktoré sa dajú po vypratí opakovane používať
- používať menštruačný kalíšok, príp. vložky, ktoré sa dajú po vypratí opakovane používať (napr. prijemneveci.sk, ...)
- nákupy v on-line obchodoch, ktoré uprednostňujú ekobalenie (pap. vrecká, výplne – napr. bezodpadu.sk, bezobalovo.sk, dobrozruti.sk, zemito.sk, uvazky.sk, ...)

Viac info a tipy

- pre zjednodušenie triedenia sa riadiť pravidlom „prevládajúcej zložky“ (t. j. nad 50 % hmotnosti): do triedeného odpadu umiestňovať papierové, resp. kompozitné obaly/výrobky s prevahou papiera „nad 50 %“ – z hľadiska recyklovateľnosti síce stále ide o problémové materiály (preto je lepšie naďalej uprednostňovať jednodruhové, t. j. ľahko recyklovateľné materiály), avšak nakoľko sa technológie stále zdokonaľujú, každým dňom rastie potenciál recyklovateľnosti daných materiálov... zároveň je do bližšieho budúca vyššia pravdepodobnosť, že zatiaľ nerecyklovateľné materiály poputujú z nádob na triedený odpad na energetické zhodnotenie namiesto na skládky (= menšie zlo)

**Takmer polovica (42 %) vyťaženého dreva (globálne)
sa spotrebuje na výrobu papiera.**

**Recyklácia 1 tony papiera ušetrí asi
2 580 litrov ropy, 26 500 litrov vody a 17 stromov.**

Sklo

Sklenený odpad umiestňujeme do **zelených** zberných nádob.

Patrí sem

- **výrobky a obaly označené symbolmi: GL** (čísla 70 – číre, 71 – zelené, 72 – hnedé sklo)
- **číre, zelené aj hnedé sklo** (prázdne, bez zvyškov obsahu či chemicky znečistené) – nálepky etikety, uzávery nie je potrebné odstraňovať, v procese recyklácie sa budú oddeľovať, alebo spália pri tavení skla
- **sklenené fľaše, sklenené poháre, sklenené vázy, sklenené obaly** (od kozmetiky, parfumov, kávy či pochutín, vrchnáky môžete ponechať – pri recyklácii sa robí magnetická aj nemagnetická separácia, pri ktorej sa vrchnáky odstraňujú)
- **úlomky tabuľového skla, sklenené črepy**
- **sklenený pilník** (polámaný)
- **masťné sklenené fľaše od kuchynského oleja** (od oleja neumývať, olej vyplavený do vody je problematický v rámci procesu čistenia odpadových vôd a pre samotnú kanalizačnú sieť; prebytočný olej z varenia zbierame cez sitko do plastovej fľaše a následne odnášame na recykláciu na ZBERNÉ MIESTA – pozri sekciu „Jedlé oleje a tuky“; panvicu od oleja/masti vytrieť papierom a ten hodiť do ZMESOVÉHO ODPADU)

Nepatrí sem

- **zrkadlo** (kvôli neoddeliteľnej tenkej pokovovanej vrstve, vďaka ktorej sa vidíme) -> ZMESOVÝ ODPAD alebo ZBERNÝ DVOR (ak väčšie množstvo)
- **bezpečnostné sklo, autosklo** (pretože autosklo obsahuje špeciálne prímеси, vďaka ktorým sa má možnosť rozbiť na malé čiastočky, ktoré nie sú ostré a nebezpečné) -> ZMESOVÝ ODPAD alebo ZBERNÝ DVOR (ak väčšie množstvo)
- **drôtené sklo** -> ZBERNÝ DVOR
- **lepené sklo** -> ZBERNÝ DVOR
- **plexisklo** -> ZBERNÝ DVOR
- **technické sklo** -> ZBERNÝ DVOR
- **sklo s obsahom chemických látok** (napr. od lakov, motorových olejov, riedidiel, ...) -> ZBERNÝ DVOR
- **tabuľové sklo z okien a dverí vo väčšom množstve** -> ZBERNÝ DVOR
- **keramika, porcelán, obkladačky** -> ZMESOVÝ ODPAD alebo ZBERNÝ DVOR (ak väčšie množstvo)
- **TV obrazovky, monitory** -> MIESTA SPÄTNÉHO ZBERU alebo ZBERNÝ DVOR, alebo PREDAJNE ELEKTROZARIADENÍ
- **pozlátené, pokovované sklo** -> ZMESOVÝ ODPAD alebo ZBERNÝ DVOR (ak väčšie množstvo)
- **borosilikátové sklo** (zapekacie misy, niektoré fľaše), **varné sklo** (vyššia teplota tavenia) -> vrátiť výrobcovi alebo ZBERNÝ DVOR
- **žiarovky** -> ZMESOVÝ ODPAD alebo ZBERNÝ DVOR (ak väčšie množstvo)
- **žiarivky, LEDky, halogénky** -> MIESTA SPÄTNÉHO ZBERU (napr. predajne svietidiel) alebo ZBERNÝ DVOR
- **zálohované, vratné sklenené fľaše a obaly** -> vrátiť do OBCHODU
- **plasty, kovy, papier, nápojové kartóny, bioodpad, textil, ...** -> PRÍSLUŠNÁ NÁDOBA NA TRIEDENÝ ZBER ODPADU alebo ZBERNÝ DVOR

Viac info a tipy

- sklo by sa voľne v prírode rozkladalo cca 4 000 rokov, ale nie je až tak nebezpečné pre životné prostredie ako rozkladajúci sa plast
- triedením sa dá šetriť – občan platí len za odvoz zmesového odpadu, odvoz triedeného odpadu je pre občanov bezplatný – financujú ho výrobcovia a dovozcovia obalov a neobalových výrobkov
- nápoje (pivo, minerálna voda, mlieko, ...) kupovať vo vratných fľašiach a tie odovzdávať na ďalšie použitie (oddiali sa tak potreba recyklácie)
- mlieko dopĺňať v mliečnych automatoch = mliekomatoch alebo na farmách
- sirupy, pivo, víno, kuchynský olej dopĺňať/dočapovávať do vlastnej fľaše
- sklenené nádoby od olív, zaváranín, medu a pod. využiť opätovne, prípadne darovať predajcom na trhu alebo známym na zaváranie či iné využitie
- zisťovať u slovenských výrobcov a predajcov, či im ich sklenené nádoby môžeme vrátiť na ďalšie využitie (napr. sklenené nádoby od sviečok niektorých predajcov je možné vrátiť na ďalšie naplnenie, taktiež aj sklenené obaly od kozmetiky, fľaše od medu včelárom – možností stále pribúda)

Recyklované sklo potrebuje v procese výroby na ohrev nižšiu teplotu ako sklo z primárnych materiálov, vďaka čomu ušetríme až 25 – 30 % energie.

Recyklovaním skla tiež zredukujeme znečistenie ovzdušia o cca 20 % a vody o cca 50 % v porovnaní s primárnou výrobou skla.

Sklo je recyklovateľné donekonečna.

Zálohovanie fliaš a plechoviek od nápojov

Zálohované fľaše a plechovky vraciame na označené odberné miesta **do zberných automatov** alebo v prípade ručného zberu **pri pokladni v obchode**.

Patrí sem

- **plastové nápojové fľaše** (od nealko nápojov, vôd, piva, vína, káv bez obsahu mlieka) **označené symbolom** a textom **ZÁLOHOVANÉ** (nestlačené!, prázdne, uzatvorené pôvodným závitovým uzáverom, s čitateľným EAN kódom)
- **nápojové plechovky** (od nealko nápojov, vôd, piva, vína) **označené symbolom** a textom **ZÁLOHOVANÉ** (nestlačené!, prázdne, s čitateľným EAN kódom)
- do zálohového systému patria **nápojové obaly s objemom od 0,1 do 3 l (vrátane)**

POZOR!

Zálohované nápojové obaly musia byť do zberných automatov umiestnené:

- NESTLAČENÉ
- BEZ ZVÝŠKOVEJ TEKUTINY
- S ČITATEĽNÝM EAN (čiarovým) KÓDOM
- a odporúča sa odovzdávať ich uzatvorené pôvodným uzáverom

Nepatří sem

- **plastové nápojové fľaše neoznačené symbolom** (staré neregistrované, zo zahraničia, s odtrhnutou etiketou – t. j. bez viditeľného EAN kódu a symbolu) -> PLASTY
- **plastové fľaše od živočíšneho či rastlinného mlieka a mliečnych nápojov a kávy s obsahom mlieka** -> PLASTY
- **plastové fľaše od potravín, ktoré štandardne neslúžia na priame pitie a uhasenie smädu** – od sirupov, olejov, octov a tvrdých alkoholických nápojov s obsahom alkoholu viac ako 15 % -> PLASTY
- **nápojové plechovky neoznačené symbolom** (staré neregistrované, zo zahraničia, s odtrhnutou etiketou – t. j. bez viditeľného EAN kódu a symbolu) -> KOVY
- **plechovky od živočíšneho či rastlinného mlieka a mliečnych nápojov a kávy s obsahom mlieka** -> KOVY
- **plechovky od potravín, ktoré štandardne neslúžia na priame pitie a uhasenie smädu** – od sirupov, olejov, octov a tvrdých alkoholických nápojov s obsahom alkoholu viac ako 15 % -> KOVY
- **iné hliníkové či kovové obaly** -> KOVY
- **iné plastové obaly** -> PLASTY

Viac info a tipy

- zálohované nápojové obaly sú označené symbolom **1Z** umiestneným v blízkosti čiarového (EAN) kódu a textom „ZÁLOHOVANÉ“
- pri kúpe nápoja uhradí spotrebiteľ popri cene za nápoj aj záloh za obal, ktorého výška je rovnaká pre plastové fľaše aj plechovky, a to 0,15 €
- záloh dostaneme naspäť za každý vrátený zálohovaný obal s čitateľným EAN kódom, preto je dôležité vratné obaly nestláčať ani neodliepať nálepky z fliaš
- zaviesť zálohovanie je povinné pre všetky obchody s predajnou plochou nad 300 m², pričom v predajniach s menšou plochou je zálohovanie dobrovoľné
- Slovensko sa zaviazalo zvýšiť aktuálne množstvo zberu nápojových obalov zo 60 % na 90 % do roku 2025 – zálohovanie je na Slovensku spustené do praxe od 1. 1. 2022
- zálohovanie dáva šancu vyzbierať viac materiálu vyššej kvality na recykláciu a jeho opätovné využitie, ako aj významne znížiť množstvo voľne pohodených zálohovaných obalov v intravilánoch miest a obcí i v prírode, a šetriť tak prírodné prostredie a zdroje
- viac info o systéme zálohovania sa dozviete na stránke www.slovenskozalohuje.sk
- Ak zálohovaný obal vhodíte do triedeného zberu odpadu, prídete o záloh. Z hľadiska triedenia odpadu to nie je chyba, ale stratí sa tak možnosť výroby rovnakého obalu pri menšej spotrebe energie. Zálohované obaly (fľaše a plechovky) je preto dobré, podľa možnosti, vrátiť a minimalizovať ich umiestňovanie do triedeného zberu. **POZOR!** Do nádob na triedený odpad je však potrebné obaly naďalej umiestňovať **STLAČENÉ!**

Podľa ministerstva životného prostredia sa na Slovensku ročne predá asi miliarda PET fliaš a 350 miliónov plechoviek od nápojov.

Zálohový systém je riešením, ktoré má zabrániť aj tomu, aby sa plastové fľaše a plechovky vyskytovali voľne pohodené v prírode.

V krajinách, ktoré zálohovanie zaviedli, kleslo množstvo voľne pohodených nápojových obalov o 95 %.

Plasty

Plastový odpad umiestňujeme v rámci kombinovaného zberu spolu s nápojovými kartónmi do žltých zberných nádob.

Patrí sem

- **výrobky a obaly označené symbolmi:** PET (1), HDPE (2), PVC (3), LDPE (4), PP (5), PS (6), Ostatné (často označované 7, 7/O, 7/Ostatné, 7/Other)
- **plastové fľaše od nápojov bez označenia symbolom zálohovania (Z)**, alebo so znehodnoteným alebo poškodeným obalom alebo jeho časťou (prázdne, neznečistené), s dôrazom na minimalizáciu objemu stlačené) (pre viac info pozri sekciu „Zálohovanie fliaš a plechoviek od nápojov“)
- **plastové fľaše od mlieka (živočíšneho aj rastlinného pôvodu), sirupov, octu, tvrdého alkoholu a iných poživatín** (prázdne, neznečistené), s dôrazom na minimalizáciu objemu stlačené) (pre viac info pozri sekciu „Zálohovanie fliaš a plechoviek od nápojov“)
- **plastové fľaše od kuchynského oleja** (prázdne, neznečistené), s dôrazom na minimalizáciu objemu stlačené), fľaše od oleja neumývať, olej do vody nepatrí – použitý alebo starý kuchynský olej zlievať cez sitko do jednej takejto fľaše a odniesť na miesta odberu – pozri sekciu „Jedlé oleje a tuky“
- **plastové obaly a tégliky od potravín** (od šunky, salámy, šalátov, kečupu, horčice, jogurtu, smotany, nátierkového masla/syra, ...), (prázdne, neznečistené), s dôrazom na minimalizáciu objemu stlačené, viečko odtrhnúť a vhodiť zvlášť, nakoľko ide často o iný materiál a iný spôsob recyklácie alebo zhodnotenia)
- **polystyrénové tácky** (od zeleniny/ovocia, nepresiaknuté) (POZOR! Výnimkou sú polystyrénové tácky napr. od mäsa, mäsových výrobkov, ktoré patria do ZMESOVÉHO ODPADU – ich tuk, šťava sa dostali do štruktúry plastu a znemožňujú recykláciu, ani dôkladné umytie nepomôže, nasiaková podložka taktiež do -> ZMESOVÉHO ODPADU)
- **plastové nádoby na potraviny, t. j. škatule s viečkom alebo bez viečka, ktoré sa používajú na potraviny** (z reštaurácií, rýchleho občerstvenia a pod., bez zvyškov potravín) (POZOR! Výnimkou sú termoobaly znečistené/nasiaknuté šťavou z jedla -> ZMESOVÝ ODPAD)
- **plastové poháre na nápoje** (vrátane ich uzáverov a viečok)
- **fólie** (bublinková, strečová, ...)
- **plastové sáčky, tašky a mikroténové vrecká** (bez zvyškov, kľudne aj mokré, zafarbené), (POZOR! znečistené masnotou, BIO zložkami z kuchyne, od olejovej a acetónovej farby, od psích exkrementov, ... -> ZMESOVÝ ODPAD)
- **plastové obaly od liekov** (bez liekov) – ak obsahuje lieky -> do LEKÁRNE
- **plastové obaly od pracích a čistiacich prostriedkov** (prázdne, s dôrazom na minimalizáciu objemu stlačené), (obaly od čistiacich prostriedkov na okná, podlahy, WC, vaňu, obaly od použitých WC blokov, obal od vlhčených utierok – použité vlhčené utierky => ZMESOVÝ ODPAD, ...)
- **obalový polystyrén** (iba čistý, nesmie byť znečistený napr. jedlom) – pri veľkom množstve – napr. výplňového PS z elektroniky, ... – však zaviezť na -> ZBERNÝ DVOR a nezaplňať zbytočne kontajnery na zberných miestach
- **plastové kuriérské obálky**
- **neobalové výrobky z plastu** – napr. vedrá, misy, vešiaky, kvetináče, domáce potreby ako zmeták či odkvapkač na riad, platobné a vernostné karty – (odstrihnúť čip -> ten do ZMESOVÉHO ODPADU)

Patrí sem

- **plastové tuby (vrátane tých, ktoré sú kombinované s kovovým uzáverom) od zubnej pasty** (po dôkladnom spotrebovaní obsahu), (ak obsahujú ešte zubnú pastu po záručnej dobe, tú vytlačiť do -> ZMESOVÉHO ODPADU)
- **zubné kefky** – s výnimkou tých, kde výrobca ponúka zber – tie vrátiť do predajne alebo na iné, výrobcom ponúkané miesto – napr. zubné kefky Curaprox (vyrábajú z nich koše na triedený odpad do škôl)
- **plastové obaly od kozmetiky (prázdne, s dôrazom na minimalizáciu objemu pokiaľ možno stlačené)**, (ak sú s väčším množstvom nespotrebovaného obsahu, v pôvodnom obale na -> ZBERNÝ DVOR) (prázdne obaly netreba umývať, no ak obsahujú nespotrebovaný obsah v malom množstve – tekuté absorbovať do papierovej kuchynskej utierky -> ZMESOVÝ ODPAD, POZOR! nezmiešavať však obsahy rôznych druhov kozmetiky či inej drogerie!), (ak je vrchnák, vanička alebo iná oddeliteľná časť tela kovová, oddeliť od seba a zvlášť umiestniť do => KOVY)
 - **obaly od deodorantov/antiperspirantov**
 - sprej s odnímateľným plastovým vrchnákom a kovovým telom (oddeliť a telo zvlášť umiestniť do -> KOVY)
 - sprej s neodnímateľným plastovým vrchnákom a kovovým telom (alebo do -> KOVY)
 - vysúvací s plastovým vrchnákom a plastovým telom (nespotrebovaný obsah -> ZMESOVÝ ODPAD)
 - guľôčkový s plastovým vrchnákom a skleneným telom (oddeliť a telo do -> SKLO)
 - **obaly od sprchového gélu, šampónu, kondicionéru, vody na odličovanie, ...**
 - **obaly od telového mlieka, telového oleja, krému, ...**
 - **obaly od make-upu, rúžu, balzamu na pery, púdro, paletky od očných tieňov, špirály, ...**
 - **plastové dávkovače či vrchnáky od kozmetiky so skleneným či kovovým telom (telo do -> SKLO/KOVY)**
- **plastové obaly (sáčky) od korenín, sladkostí, zemiakových lupienkov, potraviny pre zvieratá, sójovej omáčky, dresingu, od tradičného masla, margarínu, bryndze či droždia**, a pod. – často označené „C/prevládajúca zložka“ (neznečistené, vyprázdnené, môžu byť aj kombinované s iným materiálom, vtedy za podmienky, že plast je prevládajúca zložka)
- **jednorazový plastový pohár na kávu so sebou** (za podmienky, že plast je prevládajúca zložka – pozri infografiku na pohári a uvedené napr. „PP“, „PET“ alebo iné); (ak má pohár infografiku a uvedené „PLA (7, BIO)“ -> PRIEMYSELNÁ KOMPOSTÁREŇ alebo ZMESOVÝ ODPAD; ak má pohár infografiku a uvedené „PAP“ -> PAPIER; plastový vrchnák do -> PLASTY; POZOR „PLA“ nepatrí do zbernej nádoby na plasty)
- **nafukovacie rukávniky, detské plávacie kolesá, malé detské bazény z plastu, zvrávané nafukovacie zvieratká do vody** (z PVC, PE)
- PLUS pozri sekciu NÁPOJOVÉ KARTÓNY

Nepatrí sem

- **plastové fľaše (a iné jednorazové obaly) od nápojov označené symbolom zálohovania** (prázdne, neznečistené, nestlačené) -> vrátenie na ODBERNÉ MIESTO (pozri sekciu „Zálohovanie fliaš a plechoviek od nápojov“)
- **plasty znečistené chemickými látkami** (autolaky, laky na drevo, motorové oleje, riedidlá, farby atď.) -> ZBERNÝ DVOR
- **plastové obaly znečistené zvyškami jedál, biologickým odpadom** (napr. termoobaly z reštaurácií a polystyrénové tácky od mäsa a mäsových výrobkov) -> ZMESOVÝ ODPAD
- **plastovo/papierovo/hliníkové vrecko od korenín, potraviny pre zvieratá, ...** (znečistené pôvodným obsahom) -> ZMESOVÝ ODPAD
- **kompostovateľný/biodegradovateľný „plast“, bioplast** (vyrobený z biomasy a nie z ropy), **PLA, celofán** (priesvitná fólia z celulózy) -> KOMPOST, príp. ZMESOVÝ ODPAD
- **guma, káble, hadice, molitan, plexisklo, autoplasty, žalúzie, bazény z kombinovaných materiálov, fólie zo stavieb** – malý objem -> ZMESOVÝ ODPAD, veľký objem -> ZBERNÝ DVOR
- **gumené či latexové rukavice** -> ZMESOVÝ ODPAD

Nepatrí sem

- **použitá plastová WC kefa** -> ZMESOVÝ ODPAD (ak sa nedá napr. plastová rúčka oddeliť od kefy), (ak je rúčka z plastu, do -> PLASTY a kefa do -> ZMESOVÝ ODPAD)
- **podlahové krytiny, plastové okná** -> ZBERNÝ DVOR
- **TV obrazovky, monitory, hračky s elektronickými časťami** -> MIESTA SPÄTNÉHO ZBERU alebo ZBERNÝ DVOR
- **VHS pásky** -> ZBERNÝ DVOR
- **plasty s prímiesami iných materiálov** (napr. hračky, textilie, topánky, kabelky, umelé kvety, ...) -> pozri sekciu TEXTIL, iné -> ZMESOVÝ ODPAD
- **plastový obal od laku na nechty** (ak je obal vyprázdnený -> ZMESOVÝ ODPAD, avšak ak obal obsahuje lak, v pôvodnom obale -> ZBERNÝ DVOR)
- **sklo, kovy, papier, bioodpad, textil, ...** -> PRÍSLUŠNÁ NÁDOBA NA TRIEDENÝ ZBER ODPADU alebo ZBERNÝ DVOR
- PLUS pozri sekciu NÁPOJOVÉ KARTÓNY

Viac info a tipy

- od 1. 1. 2022 je na Slovensku zavedené zálohovanie plastových fľaš od nápojov (nestlačených), preto je žiadúce minimalizovať ich umiestňovanie do triedeného zberu – pozri sekciu „Zálohovanie fľaš a plechoviek od nápojov“ – pokiaľ však nemáte za žiadnych okolností možnosť fľašu vrátiť na odborné miesto, z hľadiska recyklácie je stále v poriadku ju umiestniť do zbernej nádoby na triedený odpad (stlačenú)
- pre zjednodušenie triedenia sa riadiť pravidlom „prevládajúcej zložky“ (t. j. nad 50 % hmotnosti): do triedeného odpadu umiestňovať plastové, resp. kompozitné obaly/výrobky s prevahou plastu „nad 50 %“ – z hľadiska recyklovateľnosti síce stále ide o problémové materiály (preto je lepšie naďalej uprednostňovať jednodruhové, t. j. ľahko recyklovateľné materiály), avšak nakoľko sa technológie stále zdokonaľujú, každým dňom rastie potenciál recyklovateľnosti daných materiálov... zároveň je do bližšieho budúca vyššia pravdepodobnosť, že zatiaľ nerecyklovateľné materiály poputujú z nádob na triedený odpad na energetické zhodnotenie namiesto na skládky (= menšie zlo)
- plasty sú recyklovateľné len obmedzene, v prírode by sa rozkladali 100 – 1 000 rokov
- jednorazový plast je veľkým problémom – plasty ako také nie sú zlé, ani nositeľom len zlých vlastností, problém je, ako sa k nim a s nimi správa človek
- vyhýbať sa používaniu jednorazových výrobkov (napr. tzv. párty riad, či už z plastu, alebo z alternatív k tradičným plastom)
- nekupovať zbytočnosti, len to, čo naozaj potrebujeme
- kategórii „Ostatné“ (t. j. výrobky a obaly označené číslom 7 v recyklačnom trojuholníku) sa odporúčame vyhýbať, nakoľko ide o ťažšie recyklovateľné druhy alebo ide často o zmes viacerých plastov či dokonca materiálov, čo robí výrobok nerecyklovateľným
- na nákupy si vždy nosiť vlastné opakovane použiteľné (napr. plátenné, textilné) tašky, vrecká na pečivo, sieťky na ovocie a zeleninu, vrecúška, škatuľky či dózičky na sypané potraviny, ... (skvelý výber je napr. na prijemneveci.sk, zemito.sk, ...)
- aj mimo plánovaných nákupov nosiť pri sebe aspoň 1 tašku, 1 vrecúško, prípadne 1 dózičku
- nákupy v on-line obchodoch, ktoré uprednostňujú ekobalenie (papierové vrecká, výplne – napr. bezodpadu.sk, bezobalovo.sk, dobrozruti.sk, zemito.sk, uvazky.sk, ...)
- nosiť si vlastnú fľašku na vodu, prípadne (antikorový, či sklenený) termohrnček na čaj, kávu
- nosiť si vlastný príbor (v prípade stravovania sa na trhoch) alebo paličky na jedenie (v prípade stravovania sa v ázijských reštauráciách), prípadne kompostovateľnú kempováciu „lyžičko-vidličku“ (spork)
- nosiť si vlastnú antikorovú či sklenenú slamku (existujú k nim aj kefy na čistenie) a v podnikoch si pýtať nápoje bez nich (predávajú napr. prijemneveci.sk, zemito.sk, ...)
- namiesto plastových hubiek na riad a utierok používať kompostovateľné prírodné hubky (napr. lufy – lufy sa dajú vypestovať doma aj kúpiť napr. na prijemneveci.sk) alebo aspoň hubky z recyklovaných materiálov a bavlnené utierky, ktoré sa dajú prať
- namiesto potravinovej fólie na uskladnenie potravín používať vrecká z prírodných textílií (bavlna, ľan, konope) alebo dózičky, hrniec prikrytý pokrievkou či tanierom, prípadne si kúpiť/vyrobiť v oskované obrúsky (bavlnená látka + prírodný včelí vosk)

Viac info a tipy

- uprednostňovať výroby:
 1. bez obalu, prípadne
 2. v sklenených či kovových obaloch (kovy a sklo je možné recyklovať donekonečna), prípadne
 3. v papierových obaloch (ideálne v recyklovaných, ale pozor: papier je možné recyklovať len 5 – 7x a kvôli papieru rúbeme lesy), prípadne
 4. v obaloch z kompostovateľných bioplastov (z cukrovej trstiny, kukuričného škrobu, PLA a pod., na ktorých je uvedené, že sú kompostovateľné – home compostable; ale dbať na ich následné správne skompostovanie)
 5. z jednodruhových plastov a vyhýbať sa, ak je to možné, obalom vyrobeným z rôznych druhov plastov alebo aj kombináciou iných materiálov (ide o tzv. kompozity)
 6. prinajhoršom aspoň v obale z recyklovaného plastu alebo
 7. z dobre recyklovateľného plastu – pokiaľ je to možné, vyhýbať sa výrobkom s označením „C/prevládajúca zložka“ (napr. C/LDPE) alebo číslicou „7“ (resp. 7/O, 7/Ostatné, 7/Other) a dbať na správne triedenie
- drogériu (pracie, čistiace prostriedky, ...) čapovať do vlastných obalov alebo si vyrábať prírodnú domácu
- namiesto tekutých mydiel, šampónov a kondicionérov v plastových obaloch používať prírodné tuhé, bez obalu alebo v recyklovaných papierových obaloch, alebo prírodné tekuté v sklenených obaloch (ideálne vratných), ideálne od slovenských výrobcov, alebo si čapovať
- kozmetiku kupovať prírodnú v sklenených, kovových alebo napr. v bambusových obaloch s vymeniteľným obsahom, prípadne si vyrábať doma
- namiesto pleťových a telových krémov v plaste sa môžu používať oleje či olejčky v skle, prípadne tuhé masážne kocky z rastlinných olejov a masiel
- plastové zubné kefky sa dajú vymeniť za kompostovateľné (Curanatura, Ecoheart), prípadne vratné plastové, ktoré je po použití možné vrátiť späť na zberné miesto
- vyhýbať sa teflónovým panviciam – výborné a trvácne sú napríklad liatinové, prípadne s keramickým dnom (veľký výber liatinových napr. na prijemneveci.sk, ...)
- uprednostňovať nápoje v skle (ideálne vo vratných fľašiach), prinajhoršom v obale z jedného druhu plastu (recykluje sa ľahšie ako nápojové obaly na báze lepenky, ktoré sa skladajú z papiera, plastu, prípadne hliníka), ideálne však čapovať do vlastného obalu (voda z vodovodu, sirupy, mlieko, pivo, ...)
- pri kúpe vitamínových doplnkov z lekárne uprednostňovať balenia z jedného druhu materiálu (nie nerecyklovateľný kompozit materiálov)
- triedením sa dá šetriť – občan platí len za odvoz zmesového odpadu, odvoz triedeného odpadu je pre občanov bezplatný – financujú ho výrobcovia a dovozcovia obalov a neobalových výrobkov
- extra tip: nosiť si vrečko na prípadné odpadky nájdené na ulici ☺

50 % plastov použijeme len 1x a potom vyhodíme.

Kvôli plastovému odpadu v moriach a oceánoch ročne umrie asi 1 milión morských vtákov a 100 000 morských cicavcov.

V strede severného Tichého oceána je ostrov, tzv. „Veľká pacifická odpadková záplata“. „Ostrov“ má rozlohu Francúzska, Nemecka a Španielska dokopy a je tvorený prevažne z plastov.

Nápojové kartóny

Nápojové kartóny umiestňujeme v rámci kombinovaného zberu spolu s plastami do **žltých** zberných nádob.

Patrí sem

- **nápojové kartóny na báze lepenky*** označené symbolmi: C/PAP (číslo 81, 84)
- **obaly od mliečnych výrobkov** (mlieko, trvanlivá smotana na šľahanie, ...), **džúsov, vína a iných nápojov a potravín** (vyprázdnené, s dôrazom na minimalizáciu objemu – t. j. stlačené, neznečistené a uzavreté plastovým vrchnákom)
- PLUS pozri sekciu PLASTY

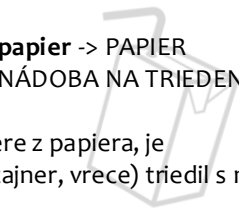
* oficiálny názov: **kompozitné obaly na báze lepenky** (starší názov: viacvrstvové kombinované materiály – VKM, ľudovo: tetrapaky)

Nepatrí sem

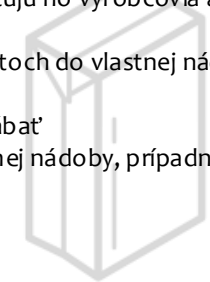
- **znečistené nápojové kartóny** alebo **nápojové kartóny so zvyškami** -> očistiť, vyprázdniť -> PLASTY, v prípade neodstrániteľného znečistenia -> ZMESOVÝ ODPAD
- **obaly znečistené nebezpečnými látkami** (od farieb, benzínu, lepidla, olejov či sprejov) -> ZBERNÝ DVOR
- **iné kombinované materiály s prevládajúcou zložkou papier** -> PAPIER
- **kovy, sklo, papier, bioodpad, textil, ...** -> PRÍSLUŠNÁ NÁDOBA NA TRIEDENÝ ZBER ODPADU alebo ZBERNÝ DVOR
- napriek tomu, že nápojové kartóny sú v prevažnej miere z papiera, je legislatívne zakázané, aby sa do zbernej nádoby (kontajner, vrece) triedil s nimi aj papier
- PLUS pozri sekciu PLASTY

Viac info a tipy

- triedením sa dá šetriť – občan platí len za odvoz zmesového odpadu, odvoz triedeného odpadu je pre občanov bezplatný – financujú ho výrobcovia a dovozcovia obalov a neobalových výrobkov
- mlieko kupovať v mliečnych automatoch = mliekomatoch do vlastnej nádoby, prípadne v sklenených fľašiach (ideálne vratných)
- kyslomliečne výrobky kupovať v skle, prípadne si vyrábať
- džúsy hľadať v skle alebo si nechať odšťaviť do vlastnej nádoby, prípadne siahnuť po domácom sirupe
- PLUS pozri sekciu PLASTY

Kovy

Kovové obaly
umiestňujeme do **červených**
zberných nádob.

Patrí sem

- **kovové obaly označené symbolmi:** FE (40 – oceľ), ALU (41 – hliník)
- **nemagnetické kovy (hliníkové):**
 - **tenkostenný hliník** (obaly z čokolád, hliníkové viečka od kompótov, jogurtov a iných mliečnych výrobkov, tenké hliníkové obaly od paštét, ...)
 - **alobal** (použitý na balenie alebo z varenia/pečenia, ale bez pripečených zvyškov a bez zvyškov jedla)
- **magnetické kovy (železné):**
 - **konzervy** bez zvyškov jedla – prípadný olej preliať cez sitko do plastovej fľaše a odnieť na ZBERNÉ MIESTO – pozri sekciu „Jedlé oleje a tuky“ – masťnú konzervu vytrieť papierom a ten hodiť do ZMESOVÉHO ODPADU)
 - **kovové obaly** (od jedla, drogerie, kozmetiky, sprejov, ...), **kovové súdky**
 - **kovové uzávery, uzávery od kompótov**
- **plechovky (hliníkové aj železné) bez označenia symbolom zálohovania alebo so znehodnoteným alebo poškodeným obalom alebo jeho časťou (prázdne, s dôrazom na minimalizáciu objemu stlačené)** (pre viac info pozri sekciu „Zálohovanie fľaš a plechoviek od nápojov“)
- **mäkké kovové vrecúška** (napr. z kávy, niektorých druhov obličiek, ...)
- **obaly s prevládajúcou zložkou kovu** (napr. vyprázdnené kovové tuby od zubnej pasty, krémov a liečiv) – hoci je pri týchto materiáloch recyklovateľnosť stále problematická, technológie sa stále zdokonaľujú a budú tak, dúfajme, tieto nedostatky čoskoro dobiehať (stále je lepšie uprednostňovať obaly z jednodruhových materiálov)

Nepatrí sem

- **plechovky od nápojov označené symbolom zálohovania (prázdne, nestlačené)** -> vrátenie na **ODBERNÉ MIESTO** (pozri sekciu „Zálohovanie fľaš a plechoviek od nápojov“) -> **v prípade poškodenia obalu** do zbernej nádoby na **TRIEDENÝ ZBER ODPADU (stlačené)**
- **kovové obaly obsahujúce zvyšky nebezpečných látok** (autolaky, laky na drevo, motorové oleje, riedidlá atď.) -> ZBERNÝ DVOR
- **akumulátory, batérie** -> MIESTA SPÄTNÉHO ZBERU (predajne batérií)
- **drobný i nadrozmerný kovový odpad – tzv. kovový šrot** (napr. reťaze, skrutky, kľúče, hrnce, kovové skrinky, žalúzie, poličky z kovu atď.) -> ZBERNÝ DVOR
- **žiletky*** (jednorazové, vymeniteľné hlavice od žiletiek) -> ZMESOVÝ ODPAD
- **kovové výrobky – iné ako obaly** (hrnce, kovové tyče, kovové stojany na víno, vaňa, ...) -> ZBERNÝ DVOR alebo VÝKUP KOVOV
- **plasty, sklo, papier, nápojové kartóny, bioodpad, textil, ...** -> PRÍSLUŠNÁ NÁDOBA NA TRIEDENÝ ZBER ODPADU alebo ZBERNÝ DVOR

* Žiletky jednak prichádzajú do styku s ľudskými tekutinami a časťami (krv, koža) a za druhé, tento druh kovu nie je obal a preto patrí na -> ZBERNÝ DVOR alebo do výkupu kovov.

Viac info a tipy

- od 1. 1. 2022 je na Slovensku zavedené zálohovanie plechoviek od nápojov (nestlačených), preto je žiadúce minimalizovať ich umiestňovanie do triedeného zberu – pozri sekciu „Zálohovanie fliaš a plechoviek od nápojov“ – pokiaľ však nemáte za žiadnych okolností možnosť plechovku vrátiť na odborné miesto, z hľadiska recyklácie je stále v poriadku ju umiestniť do zbernej nádoby na triedený odpad (stlačenú)
- všetky kovy vrátane hliníka môžeme odovzdať aj na ZBERNÝ DVOR
- uprednostňovať iné kovy pred hliníkom – jeho ťažba a spracovanie sú ekologicky veľmi zaťažujúce
- hliník je vo všeobecnosti výborne recyklovateľný (napr. plechovky), avšak v procese recyklácie sú problematické jeho tenkostenné varianty
- väčšina kovov je recyklovateľných prakticky donekonečna
- triedením sa dá šetriť – občan platí len za odvoz zmesového odpadu, odvoz triedeného odpadu je pre občanov bezplatný – financujú ho výrobcovia a dovozcovia obalov a neobalových výrobkov

**Kovy sa dajú recyklovať donekonečna
a podobne ako sklo, ani pri opakovanej recyklácii
ne strácajú svoje pôvodné vlastnosti.**

**Recykláciou cca 650 – 700 hliníkových plechoviek
sa dá vyrobiť kostra nového bicykla.**

**Pri recyklácii hliníka sa ušetrí až 95 % energie
v porovnaní s jeho výrobou z bauxitu.**

Kuchynský bioodpad

Biologicky rozložiteľný odpad z domácností umiestňujeme do **hnedých** zberných nádob označených „Biologicky rozložiteľný kuchynský odpad“ alebo do **vyčlenených vreciek** pred dom v prípade vrecového zberu, alebo časť z neho do domácich či komunitných **kompostérov**.

Patrí sem

DO HNEDEJ NÁDOBY OZNAČENEJ „BIOLOGICKY ROZLOŽITEĽNÝ KUCHYNSKÝ ODPAD“ PATRIA:

- všetky tuhé, pevné zvyšky z príprav jedál rastlinného aj živočíšneho pôvodu
- nespotrebované zvyšky jedál a potravín vrátane pokazených (bez obalov)
- potraviny po záruke vrátane mäsa a malých kostí (napr. z hydiny alebo rýb, bez obalov)
- papierové čajové vrecúška (bez spiniiek a poplastovaných častí, aj vylúhované), sypané čaje (aj vylúhované) a kávová usadenina
- chlieb, pečivo, cestoviny, ryža, strukoviny, obilniny a pod.
- zaváraniny (bez sklenených, plechových, resp. iných obalov – bez tekutej časti)
- ovocie a zelenina – vrátane šupiek (aj pokazené, plesnivé, hnilé)
- vajcia a škrupiny z vajec
- citrusy
- použité papierové vreckovky (použité samozrejme ako servítky/utierky pri varení, nie „na záchode“ ani nasiaknuté čistiacimi prostriedkami)
- certifikované kompostovateľné vrecká (označené logom OK compost, OK home compost) a papierové vrecká
- prírodné hubky (na riad a umývanie) – morské huby, lufa, celulóza

DO KOMPOSTÉRA PATRIA:

- pozri samostatnú sekciu ku kompostovaniu „Domáce a komunitné kompostovanie“

Nepatrí sem

- olej, masť, tuky -> pozri sekciu JEDLÉ OLEJE A TUKY
- tekuté zložky potravín (voda z polievky, omáčka, mlieko, ...) -> VÝLEVKA
- odpad zo záhrad a interiérových rastlín -> nádoba na BIOLOGICKY ROZLOŽITEĽNÝ ODPAD alebo KOMPOST
- obaly z potravín, obaly po konzumácii jedál -> podľa materiálu PRÍSLUŠNÁ NÁDOBA NA TRIEDENÝ ODPAD alebo ZMESOVÝ ODPAD
- kompostovateľné poháre na kávu so sebou, obaly z potravín (s označením „PLA“ alebo „7, BIO“) -> PRIEMYSELNÁ KOMPOSTÁREŇ alebo ZMESOVÝ ODPAD
- vrecká bez certifikátu na kompostovanie -> ZMESOVÝ ODPAD
- kávové kapsule -> vrátiť na ZBERNÉ MIESTO danej značky (napr. Nespresso) alebo ZMESOVÝ ODPAD
- nylonové čajové vrecúška či lepené čajové vrecúška (pri lepení sa používa tenká vrstva polypropylénu) -> ZMESOVÝ ODPAD
- cigaretové ohorky -> ZMESOVÝ ODPAD
- obsah vrecka z vysávača -> ZMESOVÝ ODPAD
- lieky -> do LEKÁRNE
- uhynuté zvieratá -> KAFILÉRIA
- trus zvierat, psie/mačacie výkaly -> ZMESOVÝ ODPAD
- použité (hoci aj kompostovateľné) plienky – z hygienického hľadiska neodporúčame, na tie by mali slúžiť špeciálne kompostéry a miesta, ktoré zatiaľ na Slovensku, žiaľ, nemáme -> ZMESOVÝ ODPAD
- plasty, kovy, sklo, nápojové kartóny, textil, ... -> PRÍSLUŠNÁ NÁDOBA NA TRIEDENÝ ZBER ODPADU alebo ZBERNÝ DVOR
- iný komunálny odpad -> podľa materiálu PRÍSLUŠNÁ NÁDOBA NA TRIEDENÝ ZBER ODPADU, ZMESOVÝ ODPAD alebo ZBERNÝ DVOR

Záhradný bioodpad

Biologicky rozložiteľný odpad zo záhrad umiestňujeme do **hnedých** zberných nádob označených „Biologicky rozložiteľný odpad“ alebo do **vyčlenených vriec** pred dom v prípade vrecového zberu, alebo do záhradných či komunitných **kompostérov**.

Patrí sem

DO HNEDEJ NÁDOBY OZNAČENEJ „BIOLOGICKY ROZLOŽITEĽNÝ ODPAD“ PATRIA:

- zvyšky, šupky, odrezky a ohryzky od surového ovocia a zeleniny
- zvyšky rastlín a kvetov (interiérových aj exteriérových – odumretých, nie umelých), tráva, lístie, seno, slama, burina, hĺna
- drevené piliny, drevná štiepka (drevo nesmie byť farbené alebo chemicky ošetrované)
- malé kusy konárov, odrezky z viniča (veľké objemy BRKO sa zberajú v rámci dvoch kampaňovitých zberov počas roka na jar a jeseň)
- papierové vreckovky
- certifikované kompostovateľné vrecká (označené logom OK compost, OK home compost) a papierové vrecká

DO KOMPOSTÉRA PATRIA:

- pozri samostatnú sekciu ku kompostovaniu „Domáce a komunitné kompostovanie“

Nepatrí sem

- mäso, ryby, kosti a mliečne výrobky (maslo, mlieko, kefir, syr, ...) -> DOMÁCIM či FARMÁRSKYM ZVIERATÁM, SLIEPKAM, alebo do zbernej nádoby na KUCHYNSKÝ BIOLOGICKY ROZLOŽITEĽNÝ ODPAD
- olej, masť, tuky a mastné potraviny -> pozri sekciu JEDLÉ OLEJE A TUKY
- vrecká bez certifikátu na kompostovanie -> ZMESOVÝ ODPAD
- kamene -> PRÍRODA (ak sú skutočne prírodné)
- cigaretové ohorky -> ZMESOVÝ ODPAD
- obsah vrecka z vysávača -> ZMESOVÝ ODPAD
- lieky -> do LEKÁRNE
- piliny z drevotriesty (kvôli lepidlám) -> ZMESOVÝ ODPAD
- uhynuté zvieratá -> KAFILÉRIA
- trus mäsožravých zvierat, psie/mačacie výkaly -> ZMESOVÝ ODPAD
- použité (hoci aj kompostovateľné) plienky – z hygienického hľadiska neodporúčame, na tie by mali slúžiť špeciálne kompostéry a miesta, ktoré zatiaľ na Slovensku, žiaľ, nemáme -> ZMESOVÝ ODPAD
- plasty, kovy, sklo, nápojové kartóny, textil, ... -> PRÍSLUŠNÁ NÁDOBA NA TRIEDENÝ ZBER ODPADU alebo ZBERNÝ DVOR
- iný komunálny odpad -> podľa materiálu PRÍSLUŠNÁ NÁDOBA NA TRIEDENÝ ZBER ODPADU, ZMESOVÝ ODPAD alebo ZBERNÝ DVOR

Domáce a komunitné kompostovanie

Alternatíva/doplnok k hnedým zberným nádobám je umiestňovanie biologicky rozložiteľného odpadu do domácich či komunitných **kompostérov**.

Patrí sem

- zvyšky, šupky, odrezky a ohryzky od surového ovocia a zeleniny
- škrupinky od vajčiek
- papierové čajové vrecúška (bez spiniiek a poplastovaných častí, aj vylúhované), sypané čaje (aj vylúhované) a kávová usadenina
- papierové vreckovky a servítky
- papierové obaly od vajčiek
- rolky od toaletného papiera a kuchynských servítok (neparfumované)
- nefarbené vlasy, nelakované nechty
- kompostovateľné taniere, príbory
- kompostovateľné bambusové zubné kefky (ak štetinky nie sú kompostovateľné, je potrebné ich odstrániť)
- prírodné hubky (na riad a umývanie) – morské huby, lufa, celulóza
- zvyšky rastlín a kvetov (interiérových aj exteriérových – odumretých, nie umelých), tráva, lístie, seno, slama, burina, hľina
- drevené piliny, drevná štiepka, menšie konáriky, odrezky z viniča (drevo nesmie byť farbené alebo chemicky ošetrované)
- vychladnutý popol a uhlie z dreva
- korok (len 100 % prírodný)
- nahnité ovocie a zelenina, ale NEplesnivé (resp. len vo veľmi malom množstve)
- naozaj prírodná 100 % organická bavlna a iné 100 % prírodné látky (ľan, konope, vlna, juta, hodváb, bambus, kašmír, ... , na malé kúsky, nefarbené, nebielené, nezošívané polyesterovou niťou), voskované bavlnené obrúsky
- podrvené orechové škrupinky, kôstky
- trus byľinožravých zvierat
- šupky z citrusov len v malom množstve (citrón, pomaranč, grep, zázvor, banán, ...)
- certifikované kompostovateľné vrecká (označené logom OK compost, OK home compost), papierové vrecká a natrhávaný kartón (nefarbený, bez lepiacej pásky)

Nepatrí sem

- mäso, ryby, kosti a mliečne výrobky (maslo, mlieko, kefír, syr, ...) -> do zbernej nádoby na KUCHYNSKÝ BIOLOGICKY ROZLOŽITELNÝ ODPAD
- olej, masť, tuky a mastné potraviny -> pozri sekciu JEDLÉ OLEJE A TUKY
- vrecká bez certifikátu na kompostovanie -> ZMESOVÝ ODPAD
- veľmi plesnivé potraviny -> ZMESOVÝ ODPAD
- trus mäsožravých zvierat, psie/mačacie výkaly -> ZMESOVÝ ODPAD
- plasty, kovy, sklo, nápojové kartóny, ... -> PRÍSLUŠNÁ NÁDOBA NA TRIEDENÝ ZBER ODPADU alebo ZBERNÝ DVOR
- piliny z drevotriesky (kvôli lepidlám) -> ZMESOVÝ ODPAD
- uhynuté zvieratá -> KAFILÉRIA
- nylonové čajové vrecúška či lepené čajové vrecúška (pri lepení sa používa tenká vrstva polypropylénu) -> ZMESOVÝ ODPAD
- lieky -> do LEKÁRNE
- kamene -> PRÍRODA (ak sú skutočne prírodné)
- obsah vrecka z vysávača -> ZMESOVÝ ODPAD
- cigarety -> ZMESOVÝ ODPAD
- čokoľvek v rozpore s pravidlami kompostovacej skupiny, ak sme zapojení do komunitného kompostovania (napr. suché či plesnivé pečivo kvôli hľodavcom nie)
- použité (hoci aj kompostovateľné) plienky – z hygienického hľadiska neodporúčame, na tie by mali slúžiť špeciálne kompostéry a miesta, ktoré zatiaľ na Slovensku, žiaľ, nemáme -> ZMESOVÝ ODPAD

Viac info a tipy

- kompostovateľné vrecká nesmú byť skladované vo vlhkom a teplom prostredí ani na priamom slnku, ani pri extrémnych podmienkach – môže dôjsť k ich znehodnoteniu, alebo rozkladu
- z listov, vňatí či zeleninových šupiek, ktoré sa na Slovensku bežne vyhadzujú, je možné pripraviť chutné a zdravé pokrmy – napr. „pesto“ z mrkvovej vňate, šalát či „špenátový“ prívarok z cviklových listov, plnené kalerábové listy, polievku z reďkovkových listov, sendvič s karfiolovými listami namiesto šalátu, zeleninový vývar zo šupiek mrkvy, petržlenu, kalerábu, atď., ... internet je plný inšpirácie
- chlieb, pečivo, múka (obyčajné, neochutené, bez obsahu masla, mliečnych či lekvárových náplní) lákajú hlodavce, taktiež spôsobujú pliešeň a kysnutie, preto ich neodporúčame vhadzovať do kompostéru
- kompostovateľný bioodpad končiaci na skládke je veľkým ekologickým problémom -> pri stlačení iným odpadom nie je prísun kyslíka pre optimálne (tzv. aeróbne) rozkladanie organického materiálu a vzniknuté hnilobné procesy uvoľňujú do ovzdušia škodlivé plyny ako metán, jeden z najagresívnejších skleníkových plynov (väčšie skládky odpadov sú povinné tieto plyny zachytávať)
- bioodpad končiaci v spaľovni prispieva k produkcii škodlivých a nebezpečných plynov, ako napr. dioxín
- kompostovanie je veľmi jednoduché aj v domácnosti – do domáceho vermikompostéra stačí len prihadzovať kuchynský bioodpad, občas premiešať či skontrolovať vlhkosť – je to vlastne len 1 ďalší kôš na triedený odpad, na ktorý si človek zvykne veľmi rýchlo
- čím menšie kúsky (cca veľkosť palca), tým rýchlejšie sa premenia na kompost
- kompost je dobré pravidelne premiešavať = prevzdušňovať (s výnimkou vermikompostu, ktorý si dážďovky prevzdušňujú samé)
- kompost by mal byť stále vlhký – ani príliš suchý, ani príliš mokrý -> suchý kompost zvlhčiť napríklad mokrým papierom alebo poliať vodou; do príliš mokrého kompostu je zase dobré vmiešať suché lístie, slamu, natrhávaný papier či kartón alebo drevnú štiepku
- ako správne kompostovať, poradia aj odborníci, napr.: priateliazeme.sk/spz, kompostuj.me, menejodpadu.sk, ...
- prevádzkovateľ kuchyne spoločného stravovania sa musí o svoj kuchynský odpad postarať sám (ako právnická osoba oprávnená na podnikanie)

Až 45 % odpadu z domácnosti tvorí bioodpad.

Kompostovaním tak vieme zredukovať množstvo nami vyprodukovaného odpadu takmer o polovicu.

O rovnaké množstvo tak zredukujeme aj naše náklady na odvoz a spracovanie nášho odpadu.

Jedlé oleje a tuky

Jedlé oleje a tuky umiestňujeme do **osobitne pre tento účel určených** zberných nádob/vedier s označením „Jedlé oleje a tuky“ alebo ich odovzdávame na obecných odberných miestach či **vybraných čerpacích staniciach**.

Patrí sem

- **všetky typy rastlinných olejov** (repkový, slnečnicový, olivový a pod.) a **živočíšnych tukov** (maslo, masť, výpek)
 - **použitie jedlé oleje a tuky z domácností, ktoré zostávajú ako odpad po príprave jedál** (z vyprážania, fritovania, ...)
 - **oleje a tuky z akéhokoľvek jedla** (napríklad olej zo šalátov, olej z konzervovaných potravín ako rybičky, sušené paradajky, ...)
 - **nepoužitie jedlé oleje a tuky po expirácii**, ktoré už nie sú vhodné na konzumáciu

POZOR!

- **oleje a tuky musia byť zbavené tuhých nečistôt a zvyškov jedál** (preto je vhodné ich precediť cez sitko) a **uložené v uzatvorenej čistej plastovej fľaši**
- **olej neliať priamo do zbernej nádoby** -> vliat' do čistej plastovej fľaše a umiestniť do príslušnej nádoby na triedený zber oleja a tukov

Nepatrí sem

- **mazivá, motorové a hydraulické oleje** -> ZBERNÝ DVOR
- **olej v sklenených fľašiach** -> preliať do čistej plastovej fľaše a až potom umiestniť do príslušnej nádoby na triedený zber oleja a tukov
- **prázdne obaly od olejov a tukov** -> podľa druhu materiálu PRÍSLUŠNÁ NÁDOBA NA TRIEDENÝ ZBER ODPADU alebo ZMESOVÝ ODPAD
- **prázdne obaly od olejov a tukov** (sklenené či plastové fľaše, obaly od masla, ...)
- **plasty, sklo, kovy, papier, nápojové kartóny, bioodpad, textil, ...** -> PRÍSLUŠNÁ NÁDOBA NA TRIEDENÝ ZBER ODPADU alebo ZBERNÝ DVOR
- **iný komunálny odpad** -> podľa materiálu PRÍSLUŠNÁ NÁDOBA NA TRIEDENÝ ZBER ODPADU, ZMESOVÝ ODPAD alebo ZBERNÝ DVOR

Viac info a tipy

AKO ZBIERAŤ?

1. Použitý jedlý kuchynský olej či tuk necháme vychladnúť (po varení), resp. zohriať (napr. stuhnutý tuk z chladničky) na izbovú teplotu.
2. Olej/roztopený tuk zbavíme tuhých nečistôt (zvyškov jedál) napr. použitím sitka.
3. Olej/roztopený tuk prelejeme do čistej, prázdnej a suchej plastovej fľaše so závitovým uzáverom.
4. Plastovú fľašu pevne uzatvoríme.
5. Plastovú fľašu uskladníme a postup opakujeme, kým sa nezaplní zozbieraným olejom/tukom.
6. Uzatvorenú plastovú fľašu naplnenú použitým jedlým olejom/tukom vložíme do zbernej nádoby na to určenej (označenej „Jedlé oleje a tuky“) alebo prinesieme na obecný zberný dvor či na vybrané čerpacie stanice Slovnaft – ich zoznam nájdete na <https://slovnaft.sk/sk/čerpacie-stanice/predajne/zber-pouziteho-kuchynskeho-oleja>. Olej v uzatvorenej plastovej fľaši je možné vhodiť taktiež do nádob označených „Zber oleja“, ktoré nájdete pred všetkými obchodnými domami Kaufland na celom Slovensku.

POZOR!

OLEJ NELEJEME PRIAMO DO ZBERNÝCH NÁDOB V STANOVIŠTI!

PREČO ZBIERAŤ (A NEVYLIAVAŤ DO VÝLEVKY)?

- pomáhame tak zamedziť znečisteniu zdrojov pitnej vody, povrchových a podzemných vôd
- pri vylievaní oleja napríklad do kuchynského drezu sa v potrubnej sieti vytvárajú nánosy na stenách potrubia, na ktoré sa pridávajú ďalšie zvyšky jedál, ktoré sa takto stávajú ľahko dostupnou potravou pre hlodavce
- použitý jedlý olej spôsobuje upchatie odtokových potrubí v domácnostiach a znemožňuje správny chod kanalizačnej siete a čistiarne odpadových vôd
- prispievate k zníženiu nákladov na údržbu potrubia
- zhromaždený použitý olej a tuky budú energeticky spracované ako ekologický produkt – biopalivo, čím sa znižuje závislosť na ropu

ĎALŠIE INFO

- nádobu, z ktorej olej zlievame do plastovej fľaše (t. j. panvicu v ktorej sa vyprážalo, plech v ktorom zostal výpek, konzervu od rybičiek, v ktorej zostal nadbytočný olejový nálev, ...), vytrieť papierom a ten hodiť do ZMESOVÉHO ODPADU

Vyzbierané jedlé oleje a tuky budú ekologicky spracované a využité ako zložka pri výrobe biopalív.

Textil

Šatstvo a textil umiestňujeme do nádob na **textil**.

Použiteľné

- **predať alebo darovať v bazári**, napr. na bazos.sk, letgo app, online bazár Vinted, burzách oblečenia (napr. každoročná burza Priatelía zeme SPZ), Zóna bez peňazí, a pod.
- **darovať známym**
- **darovať na charitu** alebo do secondhandov
- **odnieť pre Slovenský Červený kríž** – veci preroddeľujú a ponúkajú sociálne slabším
- **vhodiť do zbernej nádoby na šatstvo a textil** (napr. EKOCHARITA, HU MANA, ...) – nenositel'né/nepoužitel'né aj nositel'né/použitel'né (šatstvo, odevy, prikrývky, deky, posteľná bielizeň, obuv, čiapky, šále, šatky, rukavice, plyšové hračky, ...), čisté, suché, zaviazané v čistom plastovom vreci (bude to použité buď na charitu, do secondhandov, alebo zrecykované na iný produkt, napr. izolácie atď.)
- **upcyklovať** – obnosené džínsy, flanelové košele a iné špecifické kusy oblečenia zbierajú menší lokálni producenti a vyrábajú z nich nové produkty (napríklad ruksaky z košieľ – COSI, kabelky z džínsov, ...) – informovať sa + internet
- **detský bazár** – napr. nepotrebné detské oblečenie a hračky (napr. bazár Modrý koník, babybazar.sk, deti.bazos.sk, babyburza.sk, ... – internet)
- **ísť na akciu SWAP oblečenia** a vymeniť s niekým za iný kus

Nepoužitel'né

- **opraviť** – napr. schodená vibram podrážka sa dá veľmi kvalitne opraviť – stačí poslať do Restday, majú aj SK adresu – netreba topánky vyhadzovať ani kupovať nové
- **upcyklovať** – aj časť oblečenia môže poslúžiť na výrobu nového kusu
- **použiť na handry, výplne na hračky pre deti, psy atď.** (použitie staré handry prať a používať dokola a následne, napr. po roztrhaní -> ZMESOVÝ ODPAD)
- **spodnú bielizeň priniesť do zberného koša vo vybraných obchodoch so spodnou bielizňou** (napr. INTIMISSIMI)
- **vyrobiť voskované obrúsky zo 100 % prírodných bavlnených látok** (je to kompostovateľná alternatíva k potravinovej fólii, na viac použítí, min. na rok)
- **zo starých siloniek sú výborné handry**, napr. na čistenie bicyklov, na odlakovanie nechtov, ako sieťka na mydlo či tuhý šampón, výplň detských hračiek, leštenie topánok (viac využití – pozri internet)
- **outdoorové oblečenie značky Patagonia odnieť naspäť do obchodu Patagonia na recykláciu**
- **nepoužitel'ný textil** (špinavý, roztrhaný, použité spodné prádlo, ...) -> ZMESOVÝ ODPAD

Viac info a tipy

- zredukovať šatník a dobre premyslieť každý ďalší nákup
- čo sa dá opraviť, nevyhadzovať a (nechať) opraviť
- ideálne je naučiť sa šiť, háčkovať, štrikovať a vyrábať vlastné kúsiky – navyše sa tak naučíme, čo to obnáša ušit' kus oblečenia a budeme si vedieť viac vážiť prácu iných
- nosiť a kupovať oblečenie a topánky z kvalitných, trvácnych, prírodných materiálov (fairtrade, 100 % biobavlna, resp. organická bavlna, ľan, hodváb, konope, vlna, juta, bambus, kašmír, ...)
- funkčné aj bežné oblečenie kupovať od výrobcov, ktorí zodpovedajú aj za ich recykláciu či likvidáciu – napr. Patagonia má na to celý program; švédka firma Swedish Stockings má program na recykláciu siloniek (nylonových pančúch, ...)
- nové nakupovať od lokálnych výrobcov s overením, odkiaľ materiál na výrobu pochádza
- vyhýbať sa umelým materiálom (akryl, polyakryl, polyester (flis = fleece), lycra, elastan), aj v prípade, že sú kombinované s prírodným materiálom. Ide tak totiž o kompozit, ktorý sa zle alebo vôbec nerecykluje – z umelých materiálov sa práním uvoľňujú mikroplasty, ktoré čistiareň odpadových vôd neodfiltruje a putujú tak do riek a morí, dostanú sa do pôdy a tak do potravinového reťazca – pri výrobe a farbení syntetických materiálov sa do vôd vypúšťajú chemikálie, ktoré zároveň priamo poškodzujú aj zdravie samotných pracovníkov.
- neekologické pestovanie bavlny a ďalších rastlín na výrobu oblečenia prispieva ku kontaminácii a degradácii pôd kvôli používaným pesticídum a prispieva k vymieraniu hmyzu a ďalších živočíchov, ktorí sa hmyzom živia – platí aj pre neekologické pestovanie potravín
- zaujímať sa, pýtať sa výrobcov, odkiaľ sú materiály a či zamestnanci pracujú v dôstojných podmienkach a sú adekvátne platení
- životný cyklus trička (v angl.): <https://ed.ted.com/lessons/the-life-cycle-of-a-t-shirt-angel-chang>
- follow #slowfashion #fashionrevolution, #whomademyclothes, #whomademyshoes

Tipy na výrobcov

- **mishoes.sk, tikoki.sk, bohempia.com** – topánky na mieru a prírodné tenisky zo Slovenska a Česka
- **pohan.sk** – ľanové oblečenie zo Slovenska, ľan tkaný v EU
- **miestni.sk** – portál združujúci rôznych slovenských dizajnérov
- **nosene.sk, bagbet.sk, People on Earth (pôv. fashionrecyclinglab), waki-vaky.com, sobi.eco, ...** – upcycled oblečenie, doplnky a iné
- **sashe.sk** a podobné portály lokálnych výrobcov – overovanie pôvodu použitých materiálov vo vlastnej réžii
- **creeme.eu** – spodná bielizeň pre dámy zo 100 % prírodnej nefarbenej bavlny
- **nosha.sk** – ekologické, biodegradovateľné batohy
- **piskacie.com, mile.sk ...** – oblečenie zo 100 % biobavlny
- **blackhilloutdoor.sk, froggywear.sk, crawler-shop.sk** – oblečenie zo 100 % merino vlny
- **restday.sk** – oprava trekovej obuvi a lezečiek
- a ďalšie ako **cilaatelier.sk, nila-shop.sk, etikbutik.sk, ferovamoda.cz, lull.sk, ...**

Globálna produkcia oblečenia sa od roku 2000 do 2014 zdvojnásobila.

Jeden človek kúpuje každým rokom v priemere o 60 % viac vecí a ponecháva si ich o polovicu kratšie ako pred 15 rokmi, čím generuje obrovské množstvo odpadu končiaceho prevažne na skládkach.

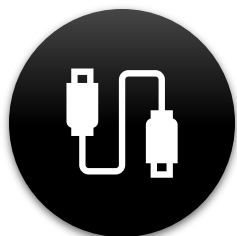

Elektro, batérie a akumulátory

Elektroodpad nosíme na miesta spätného zberu alebo na zberný dvor.

Elektro

- **Elektrozariadenia (elektronika a elektrospotrebiče):**
 - prvý krok je oprava, repasovanie, re-predaj (bazos.sk a pod.); pozri napr. repairably.com alebo ifixit.com
 - notebooky, monitory a pod. (aj nefunkčné) sa dajú odovzdať do refurbished.sk
 - elektrozariadenia triedime vždy oddelene od komunálneho odpadu
 - MIESTA spätného zberu elektroodpadov z domácností sú všetky maloobchodné predajne so sortimentom elektrozariadení s plochou od 400 m² (tam je možné svoj elektroodpad bezplatne odovzdať); pri veľmi malom elektroodpade (vonkajšia veľkosť do 25 cm) nie je podmienka kúpiť si nový kus elektrozariadenia, na rozdiel od väčších elektrozariadení, kde sa mení starý kus za nový kus, ak je to zariadenie s rovnakou funkciou (napr. práčka za práčku)
 - spätný zber funguje na výmennom princípe kus za kus – napríklad pri kúpe novej práčky vám predajca starú práčku odoberie, a to bez ohľadu na značku alebo miesto jej pôvodného nákupu (uvedená podmienka výmeny neplatí pre veľmi malý elektroodpad)
 - ZBERNÉ MIESTO: veľmi malý elektroodpad (t. j. s vonkajším rozmerom max. 25 cm) sa môže umiestniť do špeciálne určených stacionárnych kontajnerov; zberným miestom môžu byť aj iné druhy predajní alebo verejné priestory miest a obcí (napr. miestny úrad, škola a pod.)
 - nepoužiteľné, neopraviteľné elektrospotrebiče, tonery, CD a DVD a káble môžete odniesť aj na ZBERNÝ DVOR
 - odovzdať na mieste zberu určenom v rámci kalendárového zberu elektroodpadu z domácností v jednotlivých obciach a mestách
 - funkčné elektrospotrebiče sa môžu zaniest' aj do tzv. knižnice vecí (miesto, kde si to ďalší ľudia môžu ďalej požičiavať), darovať známym alebo sociálne slabším (napr. Zóna bez peňazí)
- **Odpady zo svetelných zdrojov:**
 - žiarivky, výbojky, LEDky -> MIESTA SPÄTNÉHO ZBERU (predajne svietidiel), ŠPECIÁLNE URČENÉ STACIONÁRNE KONTAJNERY alebo ZBERNÝ DVOR
 - žiarovky, auto žiarovky a halogénky -> ZBERNÝ DVOR

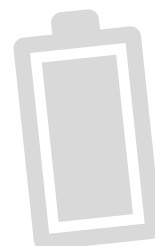

Batérie a akumulátory

• Batérie a akumulátory:

- použité prenosné batérie/akumulátory malých rozmerov (napr. tužkové, gombíkové a pod.) -> MIESTA SPÄTNÉHO ZBERU (obchody s elektronikou/s batériami, supermarkety, drogérie a pod.) alebo ŠPECIÁLNE URČENÉ STACIONÁRNE KONTAJNERY
- použité prenosné batérie/akumulátory väčších rozmerov (napr. autobatérie, akumulátory z elektrozariadení a pod.) -> MIESTA SPÄTNÉHO ZBERU (predajne s týmto sortimentom) alebo ZBERNÝ DVOR (v prírode by sa rozkladali stovky rokov)

Elektroodpad sa rozkladá tisíce až milióny rokov.

Z kovu, ktorý obsahuje jedna žehlička, je možné vyrobiť až 13 ocel'ových plechoviek.

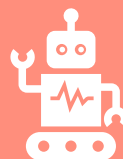
Z milióna mobilných telefónov je možné získať 16 ton medi, 350 kg striebra, 34 kg zlata a 15 kg paládia.

Iba niečo medzi 10 % a 20 % z mobilných telefónov je po ukončení ich životnosti recyklovaných.

Iné

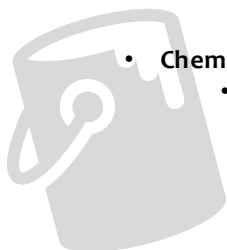
Príklady ďalších odpadov a kam s nimi.

Iné

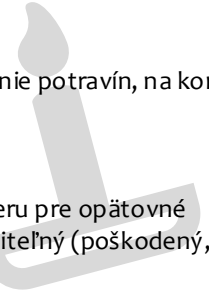
- **Pneumatiky:**
 - pneumatiky -> MIESTA SPÄTNÉHO ZBERU (pneuservisy, predajcovia pneumatík) bez ohľadu na to, či ste tam pneumatiku kúpili alebo menili
- **Guma a silikón:**
 - guma, gumené produkty -> ZBERNÝ DVOR
 - silikón -> ZBERNÝ DVOR
 - drobné gumené a silikónové produkty -> ZMESOVÝ ODPAD
- **Drevo a drevené predmety:**
 - prírodné, nefarbené, nelakované drevo zo záhrady -> pozri sekciu ZÁHRADNÝ BIODPAD
 - drevo z nábytku a nábytok všeobecne -> ZBERNÝ DVOR alebo tam, kde je to už možné – PREVÁDZKA PRÍPRAVY NA OPÄTOVNÉ POUŽITIE (tzv. reuse centrum)
 - korok -> ZBERNÝ DVOR alebo KOMPOST (ak je naozaj prírodný)
 - IKEA nábytok -> späťne vykupuje IKEA
- **Lieky:**
 - nespotrebované lieky odovzdávame do lekárne v pôvodnom primárnom balení (napr. blistre), bez vonkajších obalov (krabičiek) a príbalových letákov
 - obaly od liekov podľa (prevažujúceho) materiálu -> TRIEDENÝ ZBER ODPADU
- **Kozmetické a čistiace prípravky**
 - kozmetiku a čistiace prípravky sa snažiť vždy dopoužívať, nepotrebné darovať, nekupovať zbytočne veľa, nevylievať do záchoda, po expirácii -> ZMESOVÝ ODPAD (pokiaľ je to malé množstvo – obsah nasiaknuť do papierovej kuchynskej utierky a vyhodiť oddelene od obalu, pokiaľ väčšie množstvo – vyhodiť v pôvodnom obale), (netýka sa čisto prírodných prípravkov)
- **Kozmetické a hygienické potreby**
 - použité labutienky, hubky na odličovanie, vatové tampóny na odlakovanie nechtov, jednorazové pilníčky, ... -> ZMESOVÝ ODPAD
 - akékoľvek tampóny, vložky, plienky, hygienické vreckovky, mokré utierky, vatové tyčinky do uší, ..., ktoré prichádzajú do styku s akýmkoľvek tekutinami a sekrétmi ľudského tela -> ZMESOVÝ ODPAD
- **Chemické látky:**
 - chemické látky (laky, riedidlá, maliarske farby, motorové oleje, ...) a ich zvyšky neumývať, ale odnieť v pôvodnom obale na ZBERNÝ DVOR

Iné

- **Vosk (napr. zo sviečok):**
 - parafínový (z ropy) -> roztopiť a napr. si vyrobiť opäť sviečku -> na konci životnosti ZMESOVÝ ODPAD
 - sójový vosk -> KOMPOST
 - včelí vosk -> využiť napr. na voskované obrúsky na balenie potravín, na konci životnosti -> KOMPOST
- **Vianočný stromček**
 - umelý – použiteľný darovať, alebo priniesť napr. do zberu pre opätovné použitie, ak je súčasťou vášho zberného dvora, nepoužiteľný (poškodený, s chýbajúcimi umelými vláknami ihličia) -> ZBERNÝ DVOR
 - živý – položiť vedľa kontajnerov na komunálny odpad alebo využiť inú možnosť obecného zberu (pozri webstránku vašej obce), alebo KOZUB
 - sieťku zo živého stromčeka -> PLASTY, avšak pre problémovú recyklovateľnosť uprednostniť ZBERNÝ DVOR
 - ozdoby:
 - sklenené gule (nie je to čisté sklo) -> ZMESOVÝ ODPAD
 - pokazené svetielka -> MIESTO SPÄTNÉHO ZBERU ELEKTROODPADU
 - rozpadnuté šúpolňové bábiky „šúpolienky“ -> ZMESOVÝ ODPAD
 - zlomené drevené ozdoby -> ZMESOVÝ ODPAD alebo ak máte istotu že ide o čisté, nelakované drevo -> KOZUB alebo pozri sekciu ZÁHRADNÝ BIODPAD
 - roztrhané látkové ozdoby (háčkované a pod.) -> ZMESOVÝ ODPAD
 - darčekový baliaci papier:
 - papierový -> PAPIER
 - priehľadný (čirý a farebný) -> PLASTY
- **Röntgenové snímky**
 - ak má v domácnosti občan staré RTG snímky či už vo forme hárkov, alebo kaziet -> ZMESOVÝ ODPAD

Viac info a tipy

- so starým sprchovým gélom či šampónom sa dá umyť WC
- starý detský olej je možné použiť na ošetrovanie a doleštenie drevených častí (násada na hrable, krabičky na šperky, prútené košíky, ...), alebo na vŕzgajúce pánty, alebo sa ním dá dobre odstrániť čerstvá farba (z dlaní, po maľovaní, ...)
- starý odlakovač sa dá použiť na odstraňovanie papierových etikiet zo zaváracích pohárov a fliaš (a tie na opätovné použitie či dekorovanie)
- stará zubná pasta poslúži ako čistiaci prostriedok v kúpeľni, v kuchyni, na podlahu, ... (na internete je množstvo tipov)
- starý prášok na pranie sa dá použiť na vyčistenie vane, WC, schodov, ... aj tenisiek

Zberný dvor

Nadrozmerný, nebezpečný či drobný stavebný odpad umiestňujeme na **zberný dvor** alebo do zberných nádob (veľkokapacitných kontajnerov) na to určených, v čase a na mieste vopred avizovanom obcou.

POZOR

- **Zberný dvor sa nenachádza v každej obci.** Pravidlá zberu je preto dôležité si pozrieť pred tým, než odpady na konkrétny zberný dvor vyvezieme. Potrebné informácie sú zverejnené väčšinou na webových stránkach obcí alebo prevádzkovateľov zberných dvorov.
- **Zberný dvor je určený pre fyzické osoby, ktoré sú poplatníkom miestneho poplatku** v obci, na území ktorej je zberný dvor, alebo ktorého prevádzka je zabezpečená združením obcí a obec, v ktorej je občan poplatníkom, je jej členom.
- **Odozdávanie odpadov týmito fyzickými osobami je poväčšine bezplatné.** Obec je povinná do Všeobecne záväzného nariadenia o nakladaní s komunálnymi odpadmi a drobnými stavebnými odpadmi obce (ďalej len „VZN“) zapracovať podrobnosti o prevádzkovaní zberného dvora (napr. aké druhy odpadov sa prijímajú na zbernom dvore, v akých množstvách, v akom prevádzkovom čase a ďalšie podmienky...).
- Výnimkou môže byť zber drobného stavebného odpadu, ak obec zaviedla množstvový zber tohto odpadu, a teda môže ho spoľatniť samostatným poplatkom.

Patrí sem

Patria sem mnohé druhy odpadov, ktoré po správnosti nepatria ani do zmesových kontajnerov, avšak ani do nádob, resp. vriec na triedený zber*. Často je to práve ten odpad, pri ktorom sa zvykneme najviac potrápiť s tým, aby sme prišli na to, kam patrí.

* Triedený zber je vlastne vytvorený systém zberu pre dennodenne vznikajúci odpad z domácností, resp. tzv. rýchloobrátkový a spotrebný tovar, z ktorého raz (v relatívne krátkej dobe) bude odpad.

PRÍKLADY ODPADU, ktoré sú častým predmetom zberu na zberných dvoroch:

- **kovový šrot** (staré hrnce, kovové poličky, stojany, klince, reťaze, ...)
- **objemný/nadrozmerný odpad** (ktorý sa pre svoju veľkosť alebo charakter nezmesťí alebo aj z iných dôvodov nepatrí do bežných nádob na triedený i zmesový odpad):
 - **nábytok** (stará sedačka, posteľ, skriňa, rozbité zásuvky, ...)
 - **sanita** (stará či rozbitá vaňa, umývadlo, záchod, ...)
 - **koberce**
 - **matrace**
 - **sklenené tabule, zrkadlá**
 - **pneumatiky**
 - **lyže**
 - ...
- **drobný stavebný odpad** (stavebná suť, rúrky, dlaždice ...)
- **elektroodpad z domácností, batérie, akumulátory**
- **biologicky rozložiteľný odpad**
- **plasty, sklo, papier, kovy**
- **textil**
- **drevo**
- **použitý jedlý olej a tuky z domácností**
- **komunálne odpady z domácností s obsahom nebezpečných látok vrátane ich obalov** aby boli identifikovateľné! (nespotrebované chemikálie, motorové a in podobné oleje, farby, rozpúšťadlá, zvyšky čistiacich prípravkov, lepidlá, ...)

Patrí sem

Súčasťou zberného dvoru **môže (ale nemusí!)** byť aj **skladovací priestor vyhradený pre odpad, ktorý je vhodný na prípravu na opätovné použitie*, resp. opätovné použitie**, kde môžu občania priniesť funkčné veci, ktoré sú už pre nich nevyužiteľné, ale niekomu inému by mohli spraviť radosť.

Podporovaním udržateľného využívania oddelene vyzbieraných odpadov pre prípravu na opätovné použitie a opätovným použitím výrobkov a materiálov podporujeme ich opraviteľnosť, znižujeme tvorbu odpadov a šetríme primárne zdroje surovín a energie.

* Pod prípravou odpadu na opätovné použitie rozumieme činnosť zhodnocovania, ktorá súvisí s kontrolou, čistením alebo opravou, pri ktorej sa výrobok alebo časť výrobku (pôvodne odpad) pripraví tak, aby sa opätovne použil bez akéhokoľvek iného predbežného spracovania.

PRÍKLADY PREDMETOV, ktoré sú vhodné na opätovné použitie:

(predmety musia byť čisté, zachovalé, funkčné, kompletné!)

- **nečalúnený nábytok** (stoly, stoličky, poličky, komody, rámy postelí bez matracov, nočné stolíky, detský nábytok, ...)
- **záhradný nábytok** (plastové stoly, stoličky, ratanové kreslá, slnečníky, ...)
- **knihy, časopisy, CD a DVD, funkčné filmové VHS pásky**
- **spoločenské hry a hračky** (autíčka, autodráhy, bábiky, figúrky, lopty, drevené hračky, skladačky, ...)
- **detský sortiment** (kočíky, autosedačky, detské hojdačky, bazény, chodítka, ohrady, sedačky na bicykel, nosiče, ...)
- **kuchynské potreby** (nie elektronické), (taniere, poháre, príbor, džbány, misky, hmce, panvice, strúhadlá, iné ako drevené náradie – kovové či plastové naberačky, metličky, liatinové platne, sklenené či plastové dózy na skladovanie potravín s viečkami/vrchnákmi, SodaStream, Mokka nádoba – kávovar „koťogo“, ...)
- **domáce a záhradkárske potreby** (nie elektronické), (skrutkovače, kladivá, vedrá, lopaty, lopatky, hrable, hrabličky, ...)
- **kancelárske a školské potreby** (školské tašky, kompletné sady farbičiek či fixiek, prázdne zošity, farby, štetce, peračníky, vrecká na prezuvky, ...)
- **chovateľské potreby** (prepravky na prevoz zvierat, koterce bez matracov a čalúnenia, vôdzky, obojky, búdy, klietky, akváriá, ...)
- **športové potreby** (zjazdárske lyže, bežky, topánky na bežky, lyžiarky, tenisové a bedmintonové rakety, sánky, boby, lopty, nafukovačky, činky, prilby na rôzne športy, korčule – inline, kolieskové, na ľad, ...)
- **bicykle, kolobežky, odrážadlá, trojkolky, ...**
- **hudobné nástroje** (nie elektronické), (strunové nástroje ako gitary či ukulele, dychové nástroje, stojany, obaly na nástroje, ...)
- **svietidlá s elektrickým káblom do zástrčky**

Nepatrí sem

- **odpad, ktorý neprijímajú na zbernom dvore vo vašej obci** (pozri webstránku vašej obce) -> VEĽKOKAPACITNÝ KONTAJNER PRI AVIZOVANOM ZBERE VAŠEJ OBCE** alebo SA INFORMOVAŤ NA VAŠOM OBECNOM ÚRADE
- **zálohované, vratné sklenené fľaše a obaly** -> vrátiť do OBCHODU

** Ak obec nemá zriadený zberný dvor, je zo zákona o odpadoch povinná zabezpečiť podľa potreby, minimálne však 2-krát do roka, zber a prepravu:

- objemných odpadov,
- drobných stavebných odpadov (v rozsahu do 1 m³ od jednej fyzickej osoby, ak v obci nebol zavedený ich množstvový zber) a
- oddelene zbieraných zložiek komunálneho odpadu z domácností s obsahom nebezpečných látok.

Viac info a tipy

- Zberný dvor je miestom, kde možno odovzdať mnohé druhy komunálnych odpadov, vrátane nebezpečných a nadrozmerých.
- Zberný dvor prevádzkuje zvyčajne obec, združenie obcí alebo zmluvná zberová spoločnosť, ktorá zabezpečuje v danej obci (alebo v združení) zber komunálnych odpadov.
- Každá obec/mesto je povinné zverejniť na svojom webovom sídle podrobný všeobecne zrozumiteľný popis celého systému nakladania s komunálnymi odpadmi vrátane triedeného zberu a konkrétnych opatrení zavedených na podporu predchádzania vzniku odpadu na území obce.
- Práve odpady patriace na zberný dvor sú často hlavnou zložkou tzv. čiernych skládok. Tie sa v tisíckach nachádzajú po celom Slovensku.
- Zberovú kapacitu dostupnú prostredníctvom zberného dvora je možné použiť na napĺňanie štandardov zberu danej obce (údaje o množstve vytriedených zložiek môžu pomôcť obci dosiahnuť lepšie výsledky v zbere, triedení a v úrovni vytriedenia komunálnych odpadov, z čoho obec môže čerpať určité finančné výhody).
- Vytvorenie vhodného manažmentu triedenia komunálnych odpadov v obci, správne nakladanie s odpadmi na zbernom dvore a neustála edukácia obyvateľstva reálne ovplyvňuje skutočnosť, že väčšia časť vytriedených odpadov bude recyklovaná a zhodnotená a menej odpadov bude zneškodnených skládkovaním.
- Zníženie množstva zmesového odpadu priamo ovplyvňuje výšku finančných prostriedkov vynaložených na nakladanie so zmesovým odpadom a výšku miestneho poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady.
- Obec môže získať finančné prostriedky z predaja triedeného odpadu (druhotných surovín), resp. ich môže získať zberová spoločnosť, ktorá prevádzkuje zberný dvor.
- Správne triedenie odpadu a odovzdávanie vybraných zložiek na zberný dvor pomáha minimalizovať nepriaznivé účinky na životné prostredie, napr. na nezákonne umiestnený odpad a jeho odstraňovanie. V prípade komunálnych odpadov je to na pleciach obce, v katastri ktorej sa čierna skládka nachádza. Občania správnym a systémovým odovzdávaním odpadu prispievajú k udržateľnosti životného prostredia vo svojej obci a aj širšom okolí.
- Na zriadenie zberného dvora môže obec získať finančné prostriedky (napr. cez Environmentálny fond). Na napĺňanie štandardov triedeného zberu komunálnych odpadov pochádzajúcich z domácností pre papier, plasty, obaly kovu, sklo a kompozitné obaly na báze lepenky sa zberová kapacita dostupná prostredníctvom zariadenia na zber (výkup) použiť nedá.
- Každý oficiálne prevádzkovaný zberný dvor musí mať vydaný súhlas miestne príslušným Okresným úradom pre životné prostredie. U deleníu súhlasu predchádza splnenie technických, organizačných, materiálových a legislatívnych povinností. Každá obec musí mať svoj systém zberu komunálnych odpadov schválený vo VZN obce. Nie je správne si zamieňať nelegálne „smetisko“ na obecných pozemkoch alebo nejaké na oko vytvorené zberné miesto s legálne schváleným a prevádzkovaným zberným dvorom so všetkými náležitosťami, aké má mať.

Odovzdanie odpadov na zberný dvor je súčasťou zodpovedného nakladania s komunálnymi odpadmi a jedným zo spôsobov, ako môže každý z nás prispieť k ochrane životného prostredia.

Záverom

Základné pravidlo

Keď stále tápate

Keď si stále nie ste istí, ako naložiť s konkrétnym typom odpadu, odpad radšej umiestniť do triedeného zberu ako do zmesového -> na triediacej linke sa to dotriedi (pracovníci na triediacej linke vedia, čo sa ešte dá vytriediť a čo už nie).

Netreba tento postup však „zneužívať“ a dávať priveľa nevhodného odpadu do triedeného, aby sme neznehodnotili celú zbernú nádobu (kontajner, vrece), ktorej obsah tak skončí v spaľovni alebo na skládke odpadov, za čo ako občania zaplatíme.

POZOR! Daný obal/výrobok nesmie potenciálne znehodnotiť alebo zašpiniť zvyšok triedeného odpadu (napr. sklo od chémie – riedidiel, zvyšky potravín v plastových obaloch a pod., ako je uvedené vyššie).

Veci stále využiteľné, no nevyužité, ako napr. oblečenie, hračky, riad, knihy a pod.:

- darovať známym
- darovať na charitu
- ponúknuť na bazos.sk, bazar.sk, Zóna bez peňazí, ...
- zaniest' do tzv. knižnice vecí, kde si to môžu ľudia požičiavať
- burzy, SWAPy, ... (napr. burza Priatelia zeme SPZ)
- pohľadať a ponúknuť upcycling výrobcom

Ďakujeme, že ste sa dočítali až sem!
Ďakujeme, že triedíte odpad správne!

„Slovák ročne vyprodukuje v priemere 478 kg komunálneho odpadu, z ktorého sa zhodnotí približne 58 %.“ *

* Zdroj: Správa o stave životného prostredia SR, 2022

Alchýmia triedenia komunálneho odpadu bude priebežne aktualizovaná v prípade zmeny legislatívy alebo v prípade zistenia nových poznatkov. Číslo verzie bude uvedené na titulnom liste v ľavom dolnom rohu.

Zdroje

Použité a užitočné zdroje informácií

Linky & zdroje

Odborná garancia:

- Inštitút cirkulárnej ekonomiky: www.inciens.sk
- OZV NATUR-PACK je odborným garantom za oblasť vyhradených prúdov odpadov (obaly a neobalové výrobky, elektrozariadenia, batérie a akumulátory) a za kapitolu Zberný dvor: www.naturpack.sk

Ďalšie užitočné zdroje:

- Zoznam zberných dvorov SR: www.odpady-portal.sk/Dokument/100291/zberne-dvory.aspx
- Videoportál NATUR-PACK: www.youtube.com/naturpackverejnosti
www.youtube.com/naturpackklientom
- Videoportál INCIEN: <https://www.youtube.com/c/INCIENSK>
- O triedení odpadov na zbernom dvore: <https://youtu.be/CaFa8vcUMGs>
- O triedení a recyklácii: www.triedenieodpadu.sk
- O systéme zálohovania: www.slovenskozalohuje.sk
- Portál so systémom triedenia v jednotlivých samosprávach, ktoré sú partnerom OZV NATUR-PACK: www.akotriedit.sk
- Vzdelávací portál pre rodičov a učiteľov: www.garbagegobblers.sk
- Mapa bezodpadových obchodov: mapa.reduca.cz a <http://nulaodpadu.sk/mapa-bezobalovych-obchodov>
- Zóna bez peňazí: www.facebook.com/bezpenazna.zona
- Zber použitého kuchynského oleja – zoznam čerpacích staníc Slovnaft: <https://slovnaft.sk/sk/cerpacie-stance/predajne/zber-pouziteho-kuchynskeho-oleja>
- Pomoc so zariadením komunitného kompostoviska: www.priateliazeme.sk/spz a kompostuj.me
- OZ Priatelia Zeme: www.priateliazeme.sk/spz
- CEEV Živica: <https://www.zivica.sk>
- Recyklačné symboly: http://sk.wikipedia.org/wiki/Označenie_obalu_podľa_materiálového_zloženia
- Červeno-biele stacionárne kontajnery ASEKOL na veľmi malý elektroodpad (t. j. s vonkajším rozmerom max. 25 cm): www.cervenobielekontajnery.sk
- Regíster autorizovaných spracovateľov (napr. elektroodpadu, batérií a pod.): <https://www.isoh.gov.sk/uvod/register/register-spracovatelov.html>

Zdroje faktov a zaujímavostí:

- www.signtechforms.com/blog/10-interesting-facts-about-paper
- www.theworldcounts.com
- <http://www.bottlesupglass.com/wp-content/uploads/2011/08/Facts-About-Glass.pdf>
- www.conserve-energy-future.com/various-pollution-facts.php
- www.ecowatch.com/22-facts-about-plastic-pollution-and-10-things-we-can-do-about-it-1881885971.html
- www.thesun.co.uk/news/5878949/great-pacific-garbage-patch-plastic-dump-growing/
- www.thebalancesmb.com
- www.ciernalabut.sk
- https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/env_wasmun/default/table?lang=en
- <https://www.minzp.sk/zalohovanie/najcastejsie-otazky.html>